

ANYANYELVÜNK ÉVSZÁZADAI 9

Hallgatói konferencia

NYELVÜNK VÁLTOZÁSA ÉS VÁLTOZATAI

2023. JÚNIUS 14.

ELTE BTK, BUDAPEST, MÚZEUM KRT. 4/A

KARI TANÁCSTEREM

A KONFERENCIA SZERVEZŐI

Az ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének
Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke

Az ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi Tudományos Diákkörének Benkő
Loránd Nyelvtörténeti Hallgatói Műhelye

Farkas Tamás intézetigazgató, tanszékvezető Sárosi
Zsófia, a műhely szakmai vezetője Szentgyörgyi Rudolf,
a műhely szakmai vezetője Kiss Dóra Anna, a műhely
hallgatói vezetője

PROGRAM

8:30-tól Regisztráció

9:00 – 9:10 Megnyitó: FARKAS TAMÁS

1. szekció: Helynevek vizsgálata

Szekcióvezető: N. FODOR JÁNOS

9:10 – 9:25 RASZTOVÁC HENRIETTA – VARGA ÉVA: Kishegyes és Temerin helyneveinek keletkezéstörténeti elemzése a Hoffmann-féle modell alapján

9:25 – 9:40 SÁGI MANUÉLA: Helynév-szociológiai vizsgálatok Ikerváron

9:40 – 9:55 VÉGH DARINKA: A halomnevek nyelvészeti szempontú vizsgálata Nádudvar településének helynévanyagában

9:55 – 10:05 *Kérdések és válaszok*

Szünet

2. szekció: Miscellanea

Szekcióvezető: IMRÉNYI ANDRÁS

10:15 – 10:30 SÁRVÁRI NELLI: A térszemlélet és a térről való kommunikáció vizsgálata képcsoportosítási feladathelyzetben

10:30 – 10:45 KAJUHA ESZTER: Szinesztéziás kifejezések feldolgozása óvodás korú gyermekek körében

10:45 – 11:00 TÚRMEZEI NAGY MÁRTON: A stílus szociokulturális rétegzettsége magyar alternatív dalszövegekben

11:00 – 11:10 *Kérdések és válaszok*

Ebédszünet

3. szekció: Grammatika

Szekcióvezető: KARDOSNÉ BALOGH JUDIT

12:10 – 12:25 BAKU LAURA: Digitális nyelvújítás napjainkban

12:25 – 12:40 ERDÉLYI KIARA: Morfológiailag ellentétes, szinonim jelentésű szópárok vizsgálata

12:40 – 12:55 HRASKÓ ANNA: A -szegény utótag grammatikalizációja hálózatokban

12:55 – 13:05 *Kérdések és válaszok*

Szünet

4. szekció: Szociolingvisztika 1.

Szekcióvezető: SZABÓ T. ANNAMÁRIA ULLA

13:15 – 13:30 BALÁZS ZSÓFIA: Borbély Szilárd: Nincstelenek című regényszövegének dialektológiai és szociolingvisztikai szempontú vizsgálata

13:30 – 13:45 BORISSZA EMESE: „Gyüttem, de nem megyek” – A gyüttment és tősgyökeres lokális identitáskategóriák nyelvi konstruálásának vizsgálata

13:45 – 14:00 CSELOVSZKY KATINKA: Nyelvváltozatok vizsgálata egy muravidéki magyar beszélő beszédprodukciónak

14:00 – 14:10 *Kérdések és válaszok*

Szünet

5. szekció: Szociolingvisztika 2.

Szekcióvezető: HATTYÁR HELGA

14:20 – 14:35 KŐSZEGI ÁRON: Az identitás konstrukciói az elektronikus tánczenei partikultúrában

14:35 – 14:50 RÁDI GITTA: Borban élő nyelv – A borászati szaknyelv vizsgálata

14:50 – 15:05 INCZE EMESE: Magyarországon élő- két és többnyelvűek iskolai nehézségeiről

15:05 – 15:15 *Kérdések és válaszok*

Szünet

6. szekció: Nyelvtörténet

Szekcióvezető: SÁROSI ZSÓFIA

15:25 – 15:40 KAULICS KRISZTINA VERONIKA: Nyelvi ideológiák a 17-18. századi magyar grammatikákban

15:40 – 15:55 PETRUS MARIANN: „Éneklek és éneket mondok” – ismétléses alakzatok az Apor-kódexben

15:55 – 16:10 SURÁNYI ANNA: Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya levelezésének betűhű forrásközlése és nyelvi elemzése (1556–1557)

16:10 – 16:20 *Kérdések és válaszok*

16:20 – 16:30 Zárszó: SÁROSI ZSÓFIA

A b s z t r a k t o k

BAKU LAURA (OT)

Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza

Témavezető: Dr. habil. Minya Károly PhD

Digitális nyelvújítás napjainkban

Milyen változásokat eredményezett a nyelvhasználatunkban az internet, majd a közösségi média megjelenése? Hoztak-e magukkal új nyelvstratégiai feladatokat az új nyelvhasználati szokások? A dolgozatom fő témája elsősorban a digitális nyelvújítás által megjelent magyarítási folyamatok, módok és problémák bemutatása. Az előadásomban vizsgálom ezenkívül a magyarítások által megjelent különböző nyelvszemléleti nézőpontokat az idegen szavak átvételével kapcsolatosan. Mindezzel összefüggésben bemutatom a Szómagyarító honlapot, annak használhatóságát és lehetséges eredményességét.

BALÁZS ZSÓFIA (OT)

Miskolci Egyetem, Miskolc

Témavezető: Dr. habil. Gréczi-Zsoldos Enikő

Borbély Szilárd: Nincstelenek című regényszövegének dialektológiai és szociolingvisztikai szempontú vizsgálata

Borbély Szilárd: Nincstelenek című regénye nemcsak brutalitásban és embertelenségben bővelkedik, de a mű elején megadott GPS-koordináták alapján Túrricse nyelvjárásába is betekintést enged. Nemcsak azt érdemes vizsgálni, hogy a gyermek narrátor átalakítja a kifejezéseket, hanem azt is érdemes megnézni, hogy a mai Túrricse területén élők valóban így beszélnek-e, a regényben megjelenő szavak és kifejezések léteznek-e. A kutatásomat a dialektológia és a szociolingvisztika módszertana segítségével szeretném elvégezni. Hipotézisem, hogy a regényben megjelenő kifejezések, nyelvjárási szavak valóságos, Túrricse területén használatos elemek. Vizsgálatom alátámasztása (vagy épp cáfolása) érdekében Túrricsére szeretnék ellátogatni, ahol kutatást végzek. A kutatás egyik célja a térség szociológiai elemzése is, mellyel a regényben megjelenő világ kapna valóságos alapot, olyan értelemben, hogy az ott élők beszámolója alapján fel lehetne mérni a valóság és fikció kapcsolatát, mely a Borbély-mű egyik meghatározó kérdése. Mivel a regény egyik alapkérdése a társadalomban elfoglalt hely, úgy gondolom, egy nyelvészeti kutatás a regényben szereplő momentumok alapján megállná a helyét a fikcionalitás kérdését vizsgálva.

BORISSZA EMESE (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Hattyár Helga

„Gyűttem, de nem megyek” – A gyűttment és tősgyökeres lokális identitáskategóriák nyelvi konstruálásának vizsgálata

Az identitások nem eleve létező kategóriák, hanem konstrukciók, megképzésük társas interakciókban, diskurzushelyzetben zajlik, nagyrészt nyelvi tevékenységen keresztül (Bucholtz–Hall 2005: 586). Kevert módszertanú kutatásomban Lokális viszonyokat jelző interakciós vizsgálok. Az előadásomban bemutatom az interjúkban diszkurzíve formálódó dichotóm kategóriákat, amelyek a faluhoz való kötődéssel és a származással hozhatók összefüggésbe. Ilyen az autenticitás kérdésköréhez szorosan kapcsolódó viszonyrendszer, a gyűttment-tősgyökeres opposzió, valamint ezzel egyidejűleg a falu-város, a vidéki és városi élet jellemzőinek megítélése. Előadásomban rámutatok, hogy a dichotomikus viszonyrendszer miként határozza meg lokális szinten a közösség struktúráldását, a lakók miként hozzák létre a saját magukra vonatkozó identitáskategóriákat, és hogyan határolják el magukat a nyelvi kifejezőeszközök által. A kutatásommal a nyelvészeti fókuszú identitáskutatások diskurzusához kapcsolódom, a kis lélekszámú település tagolódásának oldaláról közelítve meg a kérdéskört, egy általános jelenség megragadására (a településről származásra, mint közösségformáló tényezőre) koncentrálv.

CSELOVSZKY KATINKA (OT)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Szabó-Törpényi Annamária Ulla, Bárh M. János

Nyelvváltozatok vizsgálata egy muravidéki magyar beszélő beszédprodukciójában

A dolgozat központi témája egy 2022 őszén, Muravidéken gyűjtött és lejegyzett szónoki beszéd komplex nyelvi elemzése (Bóna 2015: 43–49). A beszéd elemzése kapcsán, az előadás kitér a Szlovéniában élő magyar nyelvű kisebbség nyelvi helyzetére, a két- és többnyelvűség, illetve a kettősnyelvűség kérdésére (Bokor 2009, Kolláth 2020). A beszédben megjelenő metanyelvi reflexiók szempontjából is vizsgálja a beszédprodukcióban megjelenő nyelvváltozatokat (Szabó T. 2022). Mikrovizsgálat lévén, az elemzésben megfogalmazott eredmények nem vonatkoztathatók a muravidéki magyar beszélőközösség egészére, azonban felhívja a figyelmet a „nyelvjárási beszéd” használatával kapcsolatos tendenciákban tapasztalt változásokra (MDial), a nyelv áruként való megjelenési lehetőségeire (De Swaan 2004).

ERDÉLYI KIARA (OT)

Károli Gáspár Református Egyetem (KRE BTK), Budapest

Témavezető: Dr. habil. H. Varga Márta

Morfológiai ellentétes, szinonim jelentésű szópárok vizsgálata

A nyelvi változás témaköréhez kapcsolódó kutatási kérdésem azokra az ellentétes jelentésű toldalékmorfémával ellátott szópárokra irányul (pl. kies ↔ kietlen, példás ↔ példátlan, számos ↔ számtalan), melyeknek egyik tagja a 'hiány' kifejezésére szolgáló fosztóképzőt, míg a másik a 'valamivel való ellátottság'-ot jelentő -(V)s képzőt tartalmazza, de a lexémapár tagjai – függetlenül a képzők antonim jelentésétől – inkább (kvázi)szinonimái egymásnak. Lényeges vonásuk továbbá, hogy e szópárok egyik tagja enantioszém, vagyis egyazon nyelvéllapotban két, egymással ellentétes jelentésben is használatos, vö. kies (i) 'kellemes, viruló, üde' (táj, vidék); (ii) 'lakatlan, elhagyott' (táj, vidék). Előadásomban a fenti szópárok tagjainak jelentésváltozását, és az ellentétes jelentésű képzőkből „építkező” formánsok között fellelhető szemantikai viszony módosulásait mutatom be, kiemelt figyelemmel kísérve a 2020 és 2023 közötti internetes nyelvhasználatból (digilektusból) adatolható előfordulásokat.

HRASKÓ ANNA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: dr. Kugler Nóra

A -szegény utótag grammatikalizációja hálózatokban

Az előadás a nyelvi változás hálózatos vizsgálatának módszertanát érvényesíti a szegény kifejezés (pl. csapadékszegény) grammatikalizációjának feltárásában. Az N.szegény séma produktívvá válásának hálózatos motivációit kutatja abból a kérdésből kiindulva, hogy milyen hasonló forma- és jelentésszerkezetek szolgálhattak mintaként a szerkezet begyakorlásához, és hogy milyen további kifejezések, illetve sémák elterjedését motiválhatta ez a kompozitumszerkezet. A vizsgálat történeti szótári adatok alapján abból a hipotézisből indul ki, hogy az 'abszolút hiány'-t kifejező N.mentes, valamint az antonim, 'meglétet, ellátottságot' kifejező N.dús konstrukciókkal összefüggésben vált termékennyé a HIÁNY szemantikai tér más aspektusát, a 'relatív hiány'-t profiláló N.szegény szerkezet, amely indukálhatta a vele sémászerűen antonim N.gazdag megjelenését is. Az utóbbi aztán hatással volt az N.dús konstrukció gyakoriságára. Az előadás a kifejezések hálózatos összefüggését az MTSZ és az MNSZ2 gyakorisági adataival támasztja alá.

INCZE EMESE (OT)

Pannon Egyetem, Veszprém

Témavezető: Dr. habil Parapatics Andrea

Magyarországon élő- két és többnyelvűek iskolai nehézségeiről

Az utóbbi évek felmérései (pl. Jakab 2011; Lakatos–Pataki 2017) szerint a magyar oktatási rendszer nincs felkészülve a két- vagy többnyelvű gyermekek integrációjára: ugyanazok a szabályok és elvárások érvényesek rájuk a köznevelésben a magyar nyelvtudást illetően, mint az egynyelvű magyar tanulókra. Holott az elmúlt évtized során Magyarországon is megnőtt a magyartól eltérő anyanyelvű bevándorlók száma (KSH 2022), akik közül a legnagyobb csoportoknak is csak töredéke beszél folyékonyan magyarul (Várhalmi 2017). Ezen túl az ukrajnai háború miatt is több tízezer ukrán és orosz ajkú menekült érkezett az országba a magyar anyanyelvűek mellett (vö. UNHCR), és a kérdés a nyugati diaszpórából, másodnyelvi környezetből hazatelepülők számára is problémát jelent. Az előadás egy ezzel foglalkozó mikrokutatás kezdeti szakaszát, Magyarországon élő két- és többnyelvű beszélőkkel (akiknek az egyik nyelve magyar) készített interjúk tanulságait mutatja be, amelyek a résztvevők magyar nyelvvel kapcsolatos iskolai nehézségeibe engednek betekintést.

KAJUHA ESZTER (OT)

Debreceni Egyetem, Debrecen

Témavezető: Dr. Reszegi Katalin

Színesztéziás kifejezések feldolgozása óvodás korú gyermekek körében

Vizsgálatom tárgya óvodáskorú gyermekek színesztéziaértésének vizsgálata a kognitív metaforaelméletre és korábbi pszicholingvisztikai kutatásokra alapozva, 48 fős mintán végzett, félig strukturált interjúk mintavételezés eredményeinek elemzésével. Hipotéziseim az életkornak, a színesztéziás kifejezést létrehozó perceptuális leképezés irányának, illetve a kifejezések ismertségének avagy újszerűségének a megértésében betöltött szerepére irányulnak. Vizsgálatom során kétféle interjút végeztem el a gyermekekkel: az egyikben ismert, a felnőttek nyelvhasználatában konvencionálizálódott, míg a másikban újszerű, általam létrehozott színesztéziás kifejezések jelentésének körülírását kértem tőlük, mindkét interjúban kitérve a transzferirányok hatására. A vizsgált mintán a válaszok alapján megfigyelhető, hogy az életkor számottevően, illetve a kifejezés ismertsége jelentős mértékben befolyásolja a megértést, míg a leképezési irányoknak egyelőre nem állapítható meg határozott szerepe a konvenció szerinti megértés sikerességében. Ezen eredmények információval szolgálhatnak a színesztézia működésének és gyermekkori használatának a kognitív metaforaelmélet keretében történő vizsgálatához.

KAULICS KRISZTINA VERONIKA (OT)
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
Témavezető: C. Vladár Zsuzsa

Nyelvi ideológiák a 17-18. századi magyar grammatikákban

Előadásomban elsőként meghatározom a továbbiakban használt nyelvi ideológia-fogalmat, majd a nyelvi ideológiák korábbi, nyelvtörténetben való vizsgálatait mutatom meg. Ezt követően Lanstyák István nyelvi ideológia fogalomtárát felhasználva arra a kérdésre keresem a választ, hogy a jelen nyelv állapotára megfogalmazott nyelvi ideológia fogalmak alkalmazhatóak-e a nyelvtörténet más korszakaiban, avagy a nyelvi ideológiák alapvetően korszekifikusak? Ehhez öt, 17-18. századi magyar grammatika (szerzői: Geleji Katona István, Komáromi Csipkés György, Pereszlényi Pál, Tótfalusi Kis Miklós és Tsétsé János) releváns megjegyzéseit használom fel, melyeket egyeztetni próbálok a Lanstyák által felállított kategóriarendszerrel.

KÓSZEGI ÁRON (MA)
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
Témavezető: Bodó Csanád, Szabó Gergő

Az identitás konstrukciói az elektronikus tánczenei partikultúrában

Az elektronikus tánczenei partikultúra az 1980-as, '90-es években jött létre Nagy-Britanniában, azonban hamar egy globális kulturális jelenséggé vált (Kavanaugh–Anderson 2008, Rief 2009). A szcénát vizsgálták már a szociológia, a kultúratudományok, a közegészségügy és a társadalmi nem tudományok területéről, nyelvészeti kutatás azonban nagyon kevés született a csoport kapcsán (Jori 2022). Jelen kutatás ezen hiány betöltéséhez járul hozzá, azon kérdés megválaszolásával, hogy a budapesti elektronikus tánczenei partikultúra résztvevői hogyan alkotják meg nyelvileg az identitásukat. A kutatás nyelvészeti etnográfiai módszertant használ (Blommart–Jie 2010). Résztvevői megfigyelés keretében elkísértem a vizsgálat résztvevőit partikra, illetve a partikat megelőző társas összejövetelekre, továbbá interjúkat készítettem velük. Az előadás amellet érvel, hogy a partikultúra résztvevői az identitásukat az autentikusság diskurzusaihoz kapcsolódva alkotják meg. Összefoglalásképpen, ez a kutatás azáltal, hogy megvizsgálja az elektronikus tánczenei szcena résztvevőinek identitáskonstrukcióját, új fényt vet az identitás és a hitelesség kapcsolatára zenei alapon szerveződő csoportok esetében.

PETRUS MARIANN (OT)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Dr. Sárosi Zsófia

„Énekek és éneket mondok” – ismétléses alakzatok az Apor-kódexben

A vizsgálat tárgya az ismétléses alakzatok egy ómagyar kori szövegművekben, az Apor-kódexben való gyakori előfordulása, ennek a gyakoriságnak a motiváltsága. A vizsgálatához létrehozott gyűjtést az Apor-kódex normalizált változata alapján készítettem, és nagyrészt töismétlésekkel is bíró ismétléseket tartalmaz. Megfigyeléseimet innen kiemelt példákon mutatom be: az ismétléses alakzatok az Apor-kódexben átfogó kohéziós erőként vannak jelen a bibliai forrásszöveg okán is, és saját jogon is, a szöveg különböző szintjein. Az ismétlésesség csak ritkán lehet választott, leginkább megkérdőjelezhetetlenül adott. Viszont az ismétléses alakzatokhoz fordulás célja lehet ettől az októl eltérő, mint ahogyan ez fel is vetült az énekek ige vizsgálata esetén.

RÁDI GITTA (BA)

Pannon Egyetem, Veszprém

Témavezető: Dr. Vigh-Szabó Melinda

Borban élő nyelv – A borászati szaknyelv vizsgálata

A magyar borászati szaknyelv kutatása már szép eredményeket tud felmutatni, de az ágazat gyors fejlődése és az ezzel együtt járó szakkifejezések megalkotása és kutatása sok esetben lépéshátrányban van a piaci (előállítói és fogyasztói) jellemzőkkel.

Az előadás első része a szaknyelv szakirodalmát tekinti át, majd a szaknyelvi kommunikáció témakörével foglalkozik. Az előadás második egysége a kutatás segítségével bemutatja a borászati ágazat szakmai nyelvhasználatának formálódásának tényezőit, a szaknyelvhasználatot a bormarketing során (terminusképzés, -használat, megértés, névadás, helyesírás stb.), valamint a nyelvi és vizuális elemek használatát a marketingkommunikációban.

A kutatás két részből állt: az első fázisban borászokkal, a második szakaszban a borászatokban dolgozó marketingszakemberekkel készültek strukturált interjúk.

A vizsgálat nemcsak a szaknyelvkutatás számára lehet hasznos, hanem az alkalmazott nyelvészet, azon belül is a borászatok marketingkommunikációs szakemberei számára is.

RASZTOVÁC HENRIETTA (MA) – VARGA ÉVA (MA)

Újvidéki Egyetem, Újvidék

Témavezető: Oszkó Beatrix

Kishegyes és Temerin helyneveinek keletkezéstörténeti elemzése a Hoffmann-féle modell alapján

Az előadásunk célja a vajdasági Kishegyes és Temerin helyneveinek keletkezéstörténeti vizsgálata, amely a Hoffmann-féle modellt veszi alapul. A modell négy csoportot különít el: szintagmatikus és morfematikai szerkesztéssel, valamint jelentésbeli névalkotással és szerkezeti változással keletkezett helyneveket. A keletkezéstörténeti elemzést a történeti névállomány mellett az élőnyelvi gyűjtés során szerzett adatokon is alkalmaztuk. A kutatás során így nem csupán az egyes helynevek keletkezéséről tájékozódhatunk, hanem arról is, milyen névalkotási módok voltak leginkább jellemzőek az említett településeken.

SÁGI MANUÉLA (OT)

ELTE-SEK Berzsényi Dániel Pedagógusképző Központ, Szombathely

Témavezető: Dr. Tóth Péter

Helynév-szociológiai vizsgálatok Ikerváron

Előadásom fő célja egy nyelvészeti kutatás módszerének és eredményeinek bemutatása, amelynek keretében egy Vas vármegyei település, Ikervár helyneveit vizsgáltam. Magáról a kutatásról elmondható, hogy a nyelvi adatok egy részét 2021-ben és 2022-ben saját magam gyűjtöttem a településen, másik része pedig már történetinek mondható.

A kutatás során szerettem volna képet kapni arról, hogy Ikervár helynevei – fél évszázad távlatában – mennyire maradtak meg a köztudatban. A vizsgálat során az életkor és a helynévismeret, a nem és a helyismeret, valamint a helynévrendszer és helyismeret viszonyával egyaránt foglalkoztam. Emellett olyan kérdésekre is választ kerestem, hogy milyen névadási motivációi lehetnek a különböző helyneveknek, miért változnak a földrajzi nevek, vagy éppen miért tűnnek el egyre inkább a dűlőnevek. Továbbá azt a célt is kitűztem magam elé, hogy olyan helyneveket gyűjtsek, amelyeket még nem jegyeztek fel korábban.

Helyneveink több tudományterület számára jelentenek nélkülözhetetlen forrásanyagot, így azok összegyűjtése és gondozása rendkívül fontos feladatunk.

SÁRVÁRI NELLI (OT)

Debreceni Egyetem, Debrecen

Témavezető: Dr. Reszegi Katalin

A térszemlélet és a térről való kommunikáció vizsgálata képcsoportosítási feladathelyzetben

A tér fontos szerepet tölt be a mindennapjainkban, így nélkülözhetetlen, hogy tudjunk kommunikálni róla. Előadásomban a magyar nyelvű beszélők térről alkotott képét és kommunikációját vizsgálom. Ehhez páros képcsoportosítási feladathelyzetbe vontam be az adatközlőimet (melynek alapjául egy Klippel és munkatársai által végzett felmérés szolgált). A feladatban (melyben eddig hat fő vett részt) 50 különböző helyet ábrázoló fotót kellett a pároknak saját belátásuk szerint csoportosítani, prototípust választani, és mindezt indokolni. Megoldásaik és a feladat végzése közben zajló beszélgetésük elemzésével bemutatható, hogy milyen téri fogalmi kategóriákat aktiváltak, s ezeknek milyen jellemzői vannak. A téri fogalmak, a szóképzés, a térről való kommunikáció szempontjából azonban mindennek az alakulását is fontosnak tartom vizsgálni, ezért a felmérést gyerekekkel is elvégeztem, egyelőre két gyerek bevonásával. Előadásomban ennek a pilotnak tekinthető felmérésnek az eredményeire is kitérek.

SURÁNYI ANNA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Friczné Dr. Terbe Erika

Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya levelezésének betűhű forrásközlése és nyelvi elemzése (1556–1557)

Bár Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya a 16. század kiemelkedő alakjai, akik gazdag forrásanyagot hagytak hátra maguk után, missziliseiknek nyelvészeti feldolgozottsága csekély. Ennek egyetlen oka, hogy bár több történelmi és irodalmi igényű kötet is foglalkozik a levelezésükkel, ezek a kiadások nem betűhűek, torzítják a levelek eredeti szövegét; néhány betűhűen közzétett levélből pedig nem lehet messzemenő következtetéseket levonni. Kutatásom témájául azért választottam az 1556–1557. évi Nádasdy–Kanizsai levelezés betűhű átiratának, olvasatának, értelmezésének, nyelvi elemzésének elkészítését, hogy ezt a hiányt legalább kis részletében betöltssem, és megtegyem az első lépést a levélanyag nyelvészeti céllal való felhasználhatósága felé. Hangsúlyt fektetek a helyesírás-hangjelölés kérdésére, illetve hangtani, dialektológiai, morfológiai, lexikai, pragmatikai szempontból vizsgálom a szövegeket, az átirat, olvasat és értelmezés gyakorlati megoldásainak szempontjából megközelítve.

TÚRMEZEI NAGY MÁRTON (OT)

Miskolci Egyetem, Miskolc

Témavezető: Dr. habil. Pethő József

A stílus szociokulturális rétegzettsége magyar alternatív dalszövegekben

Az előadás annak a funkcionális kognitív stilisztikai alapozottságú kutatásomnak az összefoglalását adja, amely magyar alternatív dalszövegek stílusára irányult, a befogadói stílustulajdonítást a középpontba helyezve. Ennek során kérdőíves vizsgálattal – a líra kategóriájának kiterjesztett értelmezését követve – kortárs, ill. az utóbbi évtizedekben előadó magyar alternatív zenekarok dalszövegeit tettem egyéni reflexiók, meghatározások tárgyává. Az adatközlőknek a stílus szempontjából szaliensnek vélt szavakat vagy más jellegzetességeket kellett megjelölnie prototipikusnak minősíthető alternatív dalszövegekben. Ezáltal releváns információkat sikerült gyűjteni az egyéni stílustulajdonítás tendenciáiról. A kutatás több szempontból is új eredményekkel támasztja alá a szociokulturális meghatározottság szerepét a szövegtípus vonatkozásban.

VÉGH DARINKA (OMA)

Debreceni Egyetem, Debrecen

Témavezető: Dr. Hoffmann István

A halomnevek nyelvészeti szempontú vizsgálata Nádudvar településének helynévanyagában

A nádudvari halmok vizsgálata során tehát száztizennégy objektum és száztizenöt halomnév került feltárássra. A nevek alakulását a tizennyolcadik századtól napjainkig követhetjük végig. A nyelvészeti szempontú vizsgálat a következő eredményekkel szolgált: az összes név kétrészes és transzparens, előtagjukat tekintve pedig a tulajdonság alapján történő helynévadás bizonyult a legproduktívabbnak, hiszen hatvanegy esetben erre volt visszavezethető a névadás motivációja; a többi név előtagja pedig helynéven, személynéven vagy történelmi eseményen alapul. Tizenhat esetben ugyanaz a sajátosság-szó eltérő köznév előtt (ez a halom és a laponya esetében figyelhető meg). Annak ellenére, hogy a legtöbb halomnév ma már nem kiemelkedést jelöl, csupán két név esetében figyelhető meg, hogy kezd kikopni a köznévi elemük.

ELTE BENKŐ LORÁND
NYELVTÖRTÉNETI
HALLGATÓI MŰHELY

FB.: <https://www.facebook.com/benkolorandmuhely>

Kapcsolat: kissmihalydoraanna@gmail.com